

om de kunst" lag opgesloten, liet vrij baan aan allerlei persoonlijke ideeën en de, immers overheersende, individualiteit werkte de verwerking daarvan niet weinig in de hand. Niet heel lang duurde het, of de cynische spot en de blakende vijandschap, te voren min of meer reactieverschijnselen, deden als uitingen der persoonlijkheid van den kunstenaar hun intrede in de literatuur, speciaal in de romanliteratuur, en daarmee kwamen vanzelf de alle-grenzen-vertrappende typen de boekenwereld binnen. En dat „persoonlijke" trok door, naar mate de productie groeide; begrijpelijk, omdat alle verschimmeling invretend verder gaat. Als men b.v. eens vergelijkt een figuur als Vincent Vere uit Couperus' bekende boek Eline Vere met een Albering uit den nieuweren roman „De Goden beschikken", of Eline zelf stelt naast Lotte, de hoofdpersoon uit laatstgenoemd boek, ziet men duidelijk, hoezeer de verzieking voortwoekert, als ze er eenmaal is. De beginselloosheid, een passiviteit in zichzelf, heeft werkelijk actief doorgewerkt.

En nu werd deze, als we haar zoo noemen mogen, negatieve activiteit bijzonder begunstigd door de toenemende „religiositeit". Want deze „religiositeit" was immers, naar we vroeger omschreven, een streven naar een „beleven" van hoogere, dan alleen materiële waarden, maar dan los van alle „gedogmatiseer", met behoorlijke ruimte voor vrijheid van inzicht en vrijheid van beweging. In de literatuur, en met name in den roman, kwam en komt steeds meer tot openbaring de behoefte aan levensverdieping, maar dan bevredigend eigen individueel inzicht en dus daarnaar georiënteerd. De verwezenlijking van dien wensch nu werd ten eerste vergemakkelijkt juist door de beginselloosheid, door het ontbreken van eenig normatief principe, dat basis zou moeten zijn voor allen verderen opbouw. Men kon daardoor alles, ook het meest persoonlijk gevoelen, tot „religie" promoveeren en als religieus gevoelen gestalte geven in den roman. Zoo kon de allerwonderlijkste fantasie als „religieus denken" worden aangeboden aan het leesgrage publiek en er was geen enkele begrenzing, die aan de verdere ontwikkeling een limiet stelde.

Men behoeft niet ver te zoeken in de moderne-romanliteratuur, om de bewijzen te vinden voor de op deze wijze zich ontplooiende „negatieve activiteit" der beginselloosheid. Het verschijnsel is zoo duidelijk waarneembaar, dat ieder, die wat gelezen heeft van de moderne kunst, de voorbeelden voor de hand heeft. Er is, om nog eens te herinneren aan het woord van pater Gielen, „een geestelijke beri-beri" in den nieuweren roman, juist omdat er geen werkelijk godsdienstig beginsel is, dat den voortgang der literatuur leidt. En de erkenning van dat feit komt waarlijk niet alleen van de zijde der belijdende christenheid. Ook in de kringen, die buiten het christelijk levensbeginsel staan, heeft men voor dit verschijnsel een open oog, ziet men het ook als een kwaad, (ik denk b.v. aan een tijdschrift als „de Hollandsche Revue"), al verdiept men zich niet in de oorzaak van dat kwaad.

Voor ons ligt die oorzaak in eerste instantie in het ontbreken van ieder werkelijk-godsdienstig besef en vloeien al de moderne extremiteiten uit dezen toestand in gelijdelijke ontwikkeling voort. En daarom kan een christen ook maar van een zijde verbetering verwachten, n.l. van een algeheele regeneratie der kunst. Gansch de ziekelijkheid, die we in deze artikelen serie bespraken als een voortwoekerd proces van verschimmeling, zal verdwijnen, als er komt een aflaten van het aanblijven eener schoonheid, die geen schoonheid is en zijn kan, om plaats te maken voor de aanbidding der heerlijkheid, die einddoel is van al het geschapene, óók van de kunst. Eerst als de kunst gedragen wordt door het besef van haar ideële roeping, afschaduwing te zijn van de volmaakte schoonheid, die is in God, zal de psycho-pathologie verdwijnen, die nu onrustbarend aanwast.

Hier hebben we wel het beste bewijs voor het bestaansrecht, voor de noodzakelijkheid eener specifiek christelijke kunst.

C. T.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Pers-stemmen.

Studentenpredikant.

Onlangs vierden het Calvin College en de Theologische School te Grand Rapids hun gouden jubileum. Daar zijn in die vijftig jaren wonderen geschied. Het zaadje heeft zich door de zorgen van den hemelschen Hovenier ontwikkeld tot een breedgekruiden boom. Wij hopen, dat het geen vijftig jaar meer zal duren eer het zal zijn uitgegroeid tot een Vrije Gereformeerde Universiteit. Wij achten dit voor het Calvinisme in Amerika een vitale kwestie.

Dan — over de lotgevallen en den huidige toestand van College en School schrijf ik niet. Ik meen, dat aan bevoegder hand te moeten toevertrouwen. Ik heb dan ook een discipel van de Theologische School aangezocht om daaraan in ons blad een artikel te wijden¹⁾.

¹⁾ Deze Stemmen werden reeds voor weken geschreven. Inmiddels is dit artikel reeds geplaatst.

Gedurig is men op uitbreiding van beide bedacht. Niet alleen zal voorzien moeten worden in een vakature aan de Theologische School, welke ontstaat, doordat Prof. Heijns, hoogleeraar in de ambtelijke vakken en het kerkrecht den 70-jarigen leeftijd heeft bereikt of spoedig bereiken zal, maar er zal ook een nieuwe leerstoel worden geschapen. Waren dogmatiek, apologetiek, ethiek en aanverwante vakken totnogtoe in één hand, voorgesteld wordt om den hoogleeraar, die deze disciplinæ sinds een paar jaar heeft gedoceerd enkel apologetiek en ethiek op te dragen en dan een afzonderlijke professor voor de dogmatiek te benoemen. De Generale Synode, welke D. V. 18 Juni en volgende dagen wordt gehouden, zal daarover hebben te beslissen²⁾.

Maar dat niet alleen. Aan het College — dat ongeveer gelijk staat met de hoogste klassen van het gymnasium en de propædeux hier — is een docent voor het godsdienstonderwijs benoemd, die echter tevens heeft te zijn, wat de Duitschers noemen, Studentenpfarrer.

Zijn taak wordt door de Amerikaansche „Wachter" aldus omschreven:

Al de vakken, die hij zal hebben te onderwijzen, zijn gemakshalve samengevat onder den titel „English Bible". Daaronder valt bijvoorbeeld ook het onderwijs in de Gereformeerde Gelooftale en Calvinisme.

Vroeger werd er in dat onderwijs ook wel zooveel mogelijk voorzien door verschillende mannen. Maar het werd noodig gekeurd, dat één professor zich geheel en al aan die taak zou wijden. En zonder twijfel is dat ook de meest voortreffelijke manier.

Daarenboven is de professor in English Bible ook belast met een andere taak, die voor onze College-studenten van het uiterste belang geacht mag worden. Van hem wordt verwacht, dat hij als geestelijk leider en raadsman onder onze studenten zal werken. Aan iemand, die daarvoor speciaal wordt aangewezen en daarvoor krachtens aanleg en opleiding en pastorale ervaring geschiktheid heeft, is in een College behoefte. Niet slechts aan een bekwaam professor in den Bijbel, maar ook aan een vriend, die met herderlijke zorg zich bijzonder de geestelijke belangen onzer jeugdige studenten aantrekt en tot wien men zich met allerlei vragen en zorgen van zedelijke en geestelijke aard kan wenden, is behoefte. En de aanstelling van iemand, die volgens speciale opdracht zich daaraan wijdt zoowel als dat hij doceert in „English Bible", mag, mijns inziens, beslist een stap in de goede richting genoemd worden.

Men heeft voor die gewichtige taak het oog laten vallen op Dr H. H. Meeter, hier te lande goed bekend, wyl hij aan de Vrije Universiteit promoveerde en zich veel vrienden hier verwierf³⁾. Nog gewerd ons geen bericht of hij deze benoeming heeft aangenomen⁴⁾.

Kritiek op dominees.

Het schijnt in het buitenland al net zoo te zijn als hier. De menschen, die het meest blootstaan aan kritiek, zijn de dominees.

De „Eglise Wallonne" schrijft:

Als een predikant levendig is, dan is hij opgewonden. Is hij rustig, dan is hij levenloos. Als hij grijze haren heeft, is hij te oud; is hij jong, dan ontbreekt het hem aan ervaring. Als hij nieuwigheden wil invoeren, dan is hij een revolutionair; wil hij het oude bewaren, dan is hij een mensch zonder initiatief. Als hij onder 't preeken zijn aantekeningen voor zich heeft, is hij verveld; heeft hij er geen, dan is hij oppervlakkig. Als hij gebaren maakt, dan is hij een tooneelspeler; maakt hij er geen, dan is hij stijf. Als hij luid spreekt, schreeuwt hij; spreekt hij minder luid, dan is hij eentonig. Als hij thuis blijft om te werken, dan zou hij beter doen, aan het leven der gemeentelieden deel te nemen; kan men hem evenwel op straat zien, dan zou hij beter doen, inplaats van te gaan wandelen, in de studeerkamer te zijn en een goede preek te maken. Als hij de menschen bezoekt, die niet meer naar de kerk gaan, dan is hij een zielenkneder en inquisiteur. Bezoekt hij de armen, dan doet hij, als was hij een socialist; bezoekt hij de rijken, dan is hij een geldzakdominee.

Een nieuw evangelisatie-middel.

In Duitschland wordt sinds jaren een evangelisatie-middel toegepast, dat bij ons, voorzover wij weten, nog onbekend is. Er is een vereniging voor opgericht, welke de „Plakaatmission" het. Gelijik de naam aanduidt, wil men door aanplakbiljetten het onkerkelijke publiek bereiken.

De plakkaatzending „Gulden woorden van beroemde mannen", die in 1912 door een kleinen kring van mannen te Stuttgart gevormd is en sinds dien tijd onder niet geringe offers gedreven wordt, heeft zich tot taak gesteld, voor iedere week een biljet uit te geven, dat onder het duidelijk in het oog vallend opschrift „Gulden woorden van beroemde mannen" een of ander zinvol woord van zulke mannen brengt, die door hun buitengewone grootheid van te voren op gehoor mogen rekenen. Daarbij voegt ze, als er nog ruimte voorhanden is, een daarmee overeenstemmend bijbelwoord, eventueel ook nog een korte, pakkende toepassing, zoals die voor den modernen mensch geschikt is.

Door het ophangen van zulke biljetten, die reeds door hun artistieke uitvoering en de door 6 verschillende omliggende geschapen afwisseling de opmerkzaamheid trekken, moeten op deze wijze de in de

²⁾ Later werd gemeld, dat de Synode ditmaal is vervroegd.

³⁾ Dr Beets schreef in „The Banner", dat hier niet gedacht is aan een college-predikant. Daarmee bedoelt hij wellicht, dat de functionaris geen aparte studenten-preeken zal houden.

⁴⁾ Inmiddels is dit bericht ingekomen. Wij wenschen den benoemde hartelijk weluk. Moge hij met rijken zegen arbeiden.

„Gulden woorden" neergelegde schatten van waarheid in de ruimste volkkringen worden binnengedragen. Daardoor wil de plakkaatzending in haar bescheiden deel eenzijdig iets bijdragen tot de zedelijke opvoeding en daardoor tot den wederopbouw van ons volk, anderzijds den afzonderlijken volksgenooten behulpzaam zijn, den weg tot den vrede te vinden, vooral ook zulken, die anders niet onder 't geklank des Evangelies komen.

De biljetten worden, voorzover zij niet door de plakkaatzending of hun medewerkers zelf worden aangeslagen, aan afzonderlijke bestellers of vereenigingen in geheel Duitschland verzonden, die ze dan op hunne plaatsen op de steeds geschikte wijze aanslaan. De verzending geschiedt per kwartaal (dus per kwartaal 13 verschillende nummers). Het biljet zelf kost 3 pf. het stp. De lage prijs, die lang niet de kosten van uitgave dekt, wordt slechts ter wille van de goede zaak altijd zoo billijk gehouden.

De geschiktste plaatsen tot het aanslaan der biljetten zijn: fabrieken, portalen en hallen van openbare gebouwen, voorkamers van kanselarijen, wachtkamers van artsen, ziekenhuizen, herstellingsoorden, logementen, volkseethuizen, gevangnissen, vereenigingslokalen, alle soort vergaderzalen, gemeentehuizen, etages, scholen, kazernes, hospitalen, kerkdeuren, pastorieën, enz. Wie slechts een of ander geschikt plaatsje vindt, kan hier in alle stille of heel eenvoudige manier en wijze met weinig moeite en geringe kosten rijken zegen tot stand brengen. Men bedenke, dat men voor 3 pf. een biljet een geheele week kan laten hangen en daarna naar believen weer op een andere plaats gebruiken. De plakkaatzending heeft een totaaloplage van ongeveer 300.000 stuks.

Alzoo de „Reform. Kirchenzeitung".

Misschien vinden ook onze evangelisatie-vereenigingen hierin een middel, dat met eenige wijziging hier in toepassing kan worden gebracht. Maar dan niet gebruik maken van een bijbelwoord „als er nog plaats is".

Protestantisering van Italiaansche immigranten.

Uit de „Semaine religieuse":

Een groot deel van de Italiaansche landverhuizers gaat in Amerika tot het Protestantisme over. Alleen in New York zijn er tegenwoordig meer dan 60 Protestantsche kerken en missies. Onlangs voegden zich bij één kerk op eenmaal 96 bekeerde Italianen. In het geheel zijn er thans in de Vereenigde Staten 304 Italiaansche Protestantsche kerken.

Natuurlijk zou het voor een rechte waardeering noodig zijn te weten tot welk „Protestantisme" deze immigranten zijn overgegaan.

Mwanalela, de zwarte Messias geheten, werd te Broken Hill in Zuid-Afrika opgehangen wegens moord bij gelegenheid van den doop van een en twintig of meer inboorlingen, die verlossing zochten in den weg door den geheimzinnigen Negro hun gewezen. Tegelijk met hem werden ook de chef Shaiwala en de hoofdman Makwati gehangen.

Deze drie waren leiders van een secte, die veel aanhangers vindt onder de inboorlingen. Ze doopten door geheele onderdompeling en Mwanalela hield sommigen zijner bekeerlingen misschien soms wel met opzel zoelang onder water, dat ze verdronken waren en geen teken van leven meer gaven. De aanklacht was, dat ze op deze wijze een en twintig personen hadden laten verdrinken, maar er schijnen veel meer slachtoffers te zijn.

Gedurende het rechterlijk onderzoek van de negers beleden ze compleet onbewust te zijn aan iets schuldig te staan. Volgens hun idee is het sterven van een bekeerling gedurende den doop alleen bewijs, dat zoo iemand van den duivel is bezeten en derhalve onbekwaam zalig te worden. Het verdrinken werd beschouwd als een rechtstreeksche daad van God.

(De Wachter.)

HEPP

PERS-SCHOUW.

Het beroep op Prof. Rutgers en Lohman.

In den strijd der geesten over de Asser besluiten neemt ook het debat over de kerkelijke kwesties een breede plaats in. Men beweert, dat de Synode van Assen wat onder ons steeds als eisch van kerkelijk recht gegolden heeft, thans met voeten heeft getreden. Dr W. A. v. Es schrijft in de „Leeuwarder Kerkb." o.m.:

Niet minder wekt het verbazing, dat men eerst nu ontdekt, dat ook Prof. Rutgers zelf, zoowel bij zijn colleges, als in zijn kerkrechtelijke adviezen deze beginselen heeft prijsgegeven, terwijl tot hertoe niemand onzer van deze afwijking ook maar iets heeft bemerkt, terwijl toch een groot deel onzer predikanten deze colleges van Prof. Rutgers hebben gevolgd, en ook zijn kerkrechtelijke adviezen, nu ze voor eenige jaren in het licht zijn gegeven, voor ieder toegankelijk zijn. Wij moeten dan ook eerlijk erkennen, dat wij, die toch ook de colleges in het kerkrecht van Prof. Rutgers hebben gevolgd, en heusch ook wel eens deze kerkrechtelijke adviezen hebben opgeslagen, daarvan nooit iets hebben bespeurd, integendeel met zulk een hartelijke instemming deze beginselen in ons hebben opgenomen, dat het ons bitter hard zou vallen, ze zoo maar prijs te geven, hoewel we ook erkennen dat wij om der waarheid wil, ook voor dit offer niet zouden hebben terug te deinken, wanneer het bleek dat „De Heraut" met haar nieuwe ontdekkingen ook het gelijk aan haar zijde had.

In dezelfde week geeft „De Heraut" een artikel, waarin de hier gestelde vragen reeds gedeeltelijk

beantwoord-
zaak veroor-

En waar
roepen hee-
tuigen tege-
zij het ons
schrift aar-
handelingen
Kerkeraad
hebben. La-
antwoorde-

De eerst-

„had de

ipso facto
zich te on-
zake de B.

De heer

26—27:
het standp-
de B. l. j.

in eenige k-
zeker, di-
belijder

nen. Die
langs den
Synodus z-

het „Woo-
beslissing
schorast

geldt, wat
indient, n-
woording

denken" h-
de belijden
noegzaam
de heeren

roepen.

De twee

„was d
tijd, trots
zijn diena

was de F
plicht gew
handhaven

De heer
vraag op
het kerkv-

kelijk m o
delen hier
hof van 2

Overijssel
denis, n-
partij koo-

uit te voe
Amsterdam
en Lohma-

kennad ze
ketterijen
te doen v-

band ve
De dert

„toegeg
gers en L-

sen en af
geweest. I

voeren, ge
opzichte v

die hij in
Synode o

zetten uit
aan den

Kerkrecht

De heer

vraag het
het luidt

raads l
de Kerk l

keraadsle
ken geen

het verba
van Asser

De laat
van mind

„toen t

trots het
verband v

Amsterda
Classis A

Ook in

man blij

vraag, da

dank s

len indri

den sterk

noot). Dit

de afgeze

Classis o

Maar het

toont wel

ambtsdrag

de Classis

roepen, w

Zoals

zich vaak

deed men

Lohman.

Of blijkt u

Lohman j

hebben ge

van den F

delijk zou

Het wor

die tegeno

plaats nee

omdat de

voor somn